

ТВОРЧИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ ОПЕРАТОРА ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ ОБРАЗНОЇ МОВИ АУДІОВІЗУАЛЬНИХ ТВОРІВ

С. Борденюк

Київський національний університет культури і мистецтв, м. Київ,
Україна
bordens2662@gmail.com

S. Bordeniuk

Kyiv National University of Culture and Arts, Kyiv, Ukraine
<http://orcid.org/0000-0003-2561-1409>

С. Борденюк. Творчий інструментарій оператора як основа формування образної мови аудіовізуальних творів

Здійснено комплексний аналіз творчого інструментарію оператора та визначено його роль у формуванні образної мови аудіовізуальних творів. З'ясовано вплив операторської майстерності на естетичні та змістові параметри відеопродукту, а також на обґрунтування значущості професійного й ефективного використання операторських засобів для досягнення високої якості візуального контенту. Уперше системно проаналізовано вплив руху камери, композиції кадру, світлового та кольорового рішень на формування образної мови аудіовізуального твору; узагальнено особливості взаємодії зазначених елементів у процесі конструювання візуального образу, що визначає його естетичну організацію та емоційне сприйняття глядачем. З'ясовано, що сучасна операторська практика характеризується синтезом технічних і естетичних рішень, де інструментарій постає не лише як засіб фіксації зображення, а і активний чинник формування художнього образу.

Ключові слова: композиція, світло, колір, кіно, рух камери, аудіовізуальне мистецтво.

S. Bordeniuk. The cinematographer's creative toolkit as a basis for shaping the figurative language of audiovisual works

The purpose of the article is a comprehensive analysis of the cinematographer's creative toolkit and the determination of its role in shaping the visual language of audiovisual works. The study is focused on clarifying the impact of cinematographic mastery on the aesthetic and semantic parameters of video production, as well as on substantiating the importance of professional and effective use of cinematographic means to achieve high-quality visual content.

The methodology is based on theoretical, analytical-descriptive, and empirical approaches. The theoretical approach was applied to analyze contemporary

sources on the subject within the context of studying the cinematographer's creative toolkit. Analytical and descriptive approaches were used to identify the specific features of film production through the means of artistic expressiveness in cinematography. The empirical approach enabled a comparative analysis of the cinematographer's technical and artistic tools and the determination of their impact on the quality of audiovisual works.

The scientific novelty of the study lies in the systematic analysis of the influence of camera movement, frame composition, lighting, and color solutions on the formation of the visual language of audiovisual works. For the first time, the interaction of these elements in the process of constructing a visual image has been generalized, defining its aesthetic organization and emotional perception by the viewer. It has been established that contemporary cinematographic practice is characterized by a synthesis of technical and aesthetic solutions, where the toolkit functions not merely as a means of image recording but as an active factor in the formation of the artistic image.

Conclusions. The study substantiates the significance of the cinematographer's creative toolkit as a determining factor in shaping the visual language of audiovisual works. Based on the analysis of cinematic examples, the role of camera movement in creating visual atmosphere and spatial dynamics has been clarified. The influence of composition, lighting, and color design on the visual structure of a film has been systematized, and the factors determining emotional impact and audience perception of audiovisual material have been generalized.

Keywords: composition, light, color, cinema, camera movement, audiovisual art.

Актуальність теми дослідження. Стрімкий розвиток аудіовізуальної індустрії та інтенсифікація медіаконкуренції зумовлюють зростання вимог до художнього рівня екранної продукції. В умовах перенасичення інформаційного

простору традиційні засоби зйомки й монтажу дедалі частіше виявляються недостатніми для створення виразних, концептуально цілісних і емоційно переконливих візуальних образів. Це актуалізує потребу переосмислення ролі творчого інструментарію оператора у формуванні образної мови аудіовізуальних творів.

Постановка проблеми. Зростання конкуренції між кіностудіями, телевізійними платформами та цифровими медіасервісами супроводжується трансформацією глядацьких очікувань і підвищенням критеріїв естетичної якості контенту. У цих умовах особливого значення набуває професійна майстерність оператора, зокрема вміння свідомо й концептуально застосовувати композицію кадру, рух камери, світлове та кольористичне рішення як засоби формування візуальної виразності.

Сучасний реципієнт орієнтований не лише на отримання інформації, а й на переживання емоційно-естетичного досвіду. Саме тому операторське мистецтво постає одним із ключових чинників створення цілісного художнього простору твору, здатного забезпечити глибоке емоційне залучення глядача. Ефективне використання творчих прийомів дозволяє не лише привернути увагу аудиторії, а й утримати її, формуючи стійкий візуальний образ і посилюючи наративну структуру.

Отже, актуальність дослідження зумовлена необхідністю теоретичного осмислення та систематизації операторських засобів як інструментів формування образної мови аудіовізуального твору в умовах сучасних технологічних і культурних трансформацій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значущість операторської роботи в кінематографі розглядається як комплексна творча функція, що охоплює формування візуальної мови фільму та забезпечення його художньої цілісності, ці перспективні аспекти щодо ролі оператора в кіно дослідила Л. Брюховецька (2011).

Технології відеозйомки та допоміжні технічні засоби оператора як невіддільні складові в контексті досягнення творчого задуму в аудіовізуальному мистецтві дослідили автори О. Безручко та Д. Аліфанов (2024).

У науковому дослідженні авторів О. Аліфанова та Г. Десятника (2016) акцентується, що колір є одним із визначальних чинників впливу на аудиторію в умовах інтерактивного телебачення, оскільки він формує емоційне сприйняття та підсилює комунікативний ефект екранного продукту.

Водночас колірні палітра в кіно осмислюється як важливий художній ресурс, що виконує функції передачі емоцій, створення настрою та формування символічних смислів у структурі фільму. Цю думку підкреслює Й. Ігтен (2022).

В. Гоян (2002) розкрила питання кольористики та зображальні естетики телевізійних програм у контексті світового досвіду.

В. Жук (2012) розглянув питання щодо руху камери в контексті посилення занурення глядача на подієвий простір фільму, що сприяє глибшому сприйняттю наративу та його динаміки.

Метою статті є цілісне осмислення творчих засобів оператора як ключового чинника формування візуально-образної системи аудіовізуального твору.

У межах розвідки планується визначити особливості використання операторського інструментарію в сучасному екранному мистецтві, а також простежити, як ці засоби взаємодіють у структурі формування образної мови в аудіовізуальних творах.

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасному аудіовізуальному мистецтві творчий інструментарій оператора набуває визначального значення як ключовий чинник формування художньої виразності екранного твору. У системі сукупності творчого операторського інструментарію забезпечується побудова цілісної образної системи, що структурує візуальний простір і впливає на глядацьке сприйняття. Так, операторська майстерність виходить за межі технічного процесу фіксації зображення та перетворюється на інструмент художнього моделювання реальності, де кожен елемент відіграє роль у формуванні естетичної, емоційної та смислової багатомірності аудіовізуального твору.

У контексті формування образної мови аудіовізуального твору ключове значення має системний аналіз творчого інструментарію оператора.

Спробу окреслити його сутність здійснив Г. Десятник у праці «Від задуму до екрана». Автор висловлює думку, згідно з якою кадр постає не лише технічною одиницею зображення, а й структурним елементом образної системи твору (Десятник, 2015, с. 134). У цьому контексті ми можемо сказати, що кадр постає не лише як базова технічна одиниця фіксації зображення, а і як структурний і смисловий творчий елемент образної системи екранного твору. Він виконує функцію організації візуальної інформації, задаючи композиційні, просторові та ритмічні параметри сприйняття. А саме через взаємодію світла, кольору, ракурсу та внутрішньо-кадрового руху кадр набуває статусу носія художнього змісту, що формує емоційний та семантичний рівні. У такому розумінні кожен кадр є частиною цілісної візуальної структури, де його значення визначається не ізольовано, а у взаємозв'язку з попередніми та наступними елементами монтажної побудови. Таким чином, кадр функціонує як активний компонент образної мови, що бере участь у формуванні художнього задуму та загальної драматургії аудіовізуального твору.

Слід зазначити, що важливими складниками творчого інструментарію є світло й колір, які в сукупності формують цілісну систему візуальної виразності. Так, на думку Л. Брюховецької (2006), «особистість оператора виявляється в нюансах і найтонших особливостях, непомітних глядачеві — в характері освітлення і композиції кадру, специфічному трактуванні рухів камери. Оператор же, який захоче підкреслити власну особистість, нагадає віртуоза, який за будь-яку ціну додає своїх рис, сподіваючись, що його мистецтво зблисне на екрані» (с. 116). З вищезазначеного випливає, що індивідуальність оператора проявляється не через пряме самовираження, а через систему тонких візуальних рішень, а саме: світлотональну організацію кадру, композиційну побудову та специфіку руху камери, які формують загальну образну атмосферу фільму. Так, оператор виступає не як автор, що демонструє себе, а як медіатор художнього бачення, який опосередковано впливає на сприйняття твору глядачем. Натомість надмірне акцентування власної присутності може порушувати цілісність екранного образу, переводячи

операторське мистецтво в площину самодемонстрації, а це потенційно знижує художню органічність кінематографічного твору.

Також необхідно відзначити, що світло й колір як складники творчого інструментарію оператора виходять за межі технічного забезпечення зображення, адже саме через світлотіньову організацію та колористичне рішення формується емоційний простір кадру, моделюється його символічна наповненість і визначається художня цілісність екранного образу. Так, Й. Іттен у праці «Мистецтво кольору» наголошував, що колір є втіленням життя, адже без нього світ сприймався б як неживий. Він постає як первісна сутність, що походить від давнього безбарвного світла та його антиподу — темряви. Колір народжується зі світла, яке виступає його першоосновою і джерелом» (Іттен, 2022, с. 8).

Отже, наведена думка акцентує не лише на фізичній, а й на естетико-філософській першооснові світла як джерела виникнення кольору. З позиції авторського осмислення це означає, що світло виступає не просто технічним інструментом, а фундаментальною категорією екранної мови, яка визначає саму можливість візуального існування образу. Колір у цьому контексті постає як похідна, як результат взаємодії світлових потоків із середовищем і матерією, а відтак, як носій емоційного, символічного та смислового навантаження.

Світло в аудіовізуальному творі визначає пластичну модель об'єктів, виявляє їхню текстуру, структурує простір та акцентує драматургічно важливі деталі. Колористичне рішення, у свою чергу, формує психологічний підтекст сцени та сприяє глибшому розкриттю внутрішніх станів персонажів. Слід зазначити, що залежно від освітлення трансформується емоційна тональність кадру: м'яке розсіяне світло створює атмосферу затишку та гармонії, тоді як жорстке спрямоване підсилює драматизм і напруження. Контрастні світлотіньові рішення формують глибину простору, підкреслюють тривимірність зображення та структурують композицію.

Так, експерименти з кольоровими акцентами дозволяють операторові вибудовувати додаткові смислові шари, надаючи сцені символічного виміру. Особливе значення в системі операторських засобів має використання природного

освітлення, яке формує відчуття автентичності та реалістичності. У цьому контексті, К. Степаненко та О. Веремій у праці «Особливості втілення творчого задуму зображення природи в художньому та документальному кіно» зазначають: «Погода — важливий елемент виробництва кінематографічного продукту, адже дощ, сніг чи туман мають свої технічні особливості в процесі зйомок, особливо для операторів. До прикладу, дощ і хмарна погода характеризуються нерівномірністю освітленості. Це стосується горизонтальних і вертикальних поверхонь. Попри це, створюючи кадри в таку погоду, можна відзняти всі насичені природні кольори» (Степаненко & Веремій, 2024, с. 92).

Таким чином, природні світлові умови стають частиною художнього задуму й активно впливають на формування образної мови аудіовізуального мистецтва. Така інтерпретація відкриває глибше розуміння операторської практики, а саме: керування світлом означає не лише формування видимості, а й конструювання сенсів.

Доцільно зазначити, що світло в кіномистецтві трактується як ключовий інструмент формування атмосфери та візуального стилю кінострічки, що безпосередньо впливає на інтерпретацію сюжету та емоційний стан аудиторії.

Важливо ще й те, що розбіжність між «реальним» і «екранним» кольором зумовлює необхідність формування окремої теорії кольору в телебаченні, яка враховує не лише фізіологію людського зору, а й технічні особливості медіа. Це, своєю чергою, підкреслює важливість професійної майстерності оператора та колористичного мислення у створенні переконливого й виразного аудіовізуального образу. У своїй роботі В. Гоян (2002) зазначає, що «Телебачення має власну теорію кольору, яка частково не збігається із загальноприйнятою у мистецтві. Сприйняття кольору на телебаченні, його розуміння і «прочитання» трохи відмінне від бачення людиною кольорів і відтінків у реальному житті» (Гоян, 2002). Так, наведена думка акцентує на специфіці екранного середовища як особливого простору візуальної репрезентації, де колір функціонує не лише як естетична категорія, а і як технічно зумовлений феномен.

Саме тому колір у телевізійному зображенні не є прямим відтворенням дійсності, а виступає результатом складної взаємодії технологічних і художніх чинників.

Також колір визначає емоційний вплив аудіовізуального продукту на глядача. Автори О. Безручко та А.-Н. Мануляк зазначають: «Використання новітніх технологій змінило можливості екранної виразності й підхід до художнього вирішення екранного простору, яке одночасно є і реальним, і символічним. І тут особливу роль відіграє кольорове рішення, яке може бути і засобом художньої виразності, і засобом впливу на людину» (Безручко & Мануляк, 2019, с. 210). Таким чином, колористика виступає важливим інструментом психологічного та естетичного впливу, здатним формувати асоціативні ряди й емоційні реакції.

Отже, ми можемо констатувати, що високий рівень професійної компетентності оператора залежить від його вміння інтегрувати світло й колір у загальну систему виразальних засобів, від якого залежить цілісність образної мови аудіовізуального твору. Саме через світлотіньове моделювання та колористичні рішення конструюється візуальна атмосфера, окреслюється психологічний стан персонажів і закладаються символічні смисли.

Освітлення і колір не лише забезпечують технічну якість зображення, а й формують емоційний тон та естетичну цілісність кадру. Як слушно зазначає Л. Брюховецька: «Заслуга оператора в розширенні меж та можливостей кіно, у вирішенні колористичних завдань, в композиційній довершеності як кожного кадру, так і монтажних фраз, дуже велика» (Брюховецька, 2011, с. 361). Так, світло і колір постають не допоміжними, а концептуальними засобами творення візуального образу й чинниками формування художньої виразності, емоційної глибини та смислової багатимірності аудіовізуального твору.

Водночас образна мова аудіовізуального продукту ґрунтується на динамічній природі екранного мистецтва. У цьому контексті рух камери як складник операторського інструментарію виступає засобом організації ритму, простору та драматургічного напруження. Корекція положення камери, вибір траєкторії її переміщення

та темп руху безпосередньо впливають на характер сприйняття сцени, формуючи певну точку зору та емоційний вектор.

Важливою складовою образної мови є також монтажний ритм. З цього приводу С. Горєвалова та Г. Десятника зазначають, що «рух — у будь-якій формі — фізичній, психологічній, драматичній, інформаційній... — взагалі складає основу кінематографічної і телевізійної дії» (Горєвалов & Десятник, 2014, с. 60), що підкреслює фундаментальну роль динаміки у формуванні екранної образності. Слід зазначити, що рух камери як складник творчого інструментарію оператора відіграє визначальну роль у формуванні образної мови аудіовізуального твору. Саме через різні типи переміщення камери вибудовується візуальна атмосфера, моделюється емоційний простір сцени та конструюється смислова перспектива зображення.

У цьому контексті автори О. Ковш та О. Копачинський зазначають: «Навмисно робиться швидка зміна кадрів: деталей і крупних планів — створюється напруга. А коли з'являється загальний план із комфортною тривалістю — відбувається видих. "Розв'язання" сцени завершено, глядач переживає емоції, відпочиває і готовий до наступного вдиху. У такий спосіб якісне кіно "дихає"» (Ковш & Копачинський, 2023, с. 110). Така ритмічна організація безпосередньо впливає на емоційний досвід глядача і є складовою системи операторських засобів. Переміщення камери дозволяє моделювати динаміку екранної дії, керувати глядацькою увагою та структурувати наратив.

Одним із базових і водночас універсальних прийомів є панорама, що функціонує як засіб візуальної організації простору та авторської інтерпретації подій. Так, О. Алфінов та Г. Десятник зазначають, що «вона є виразом авторського погляду, авторської цікавості, авторської позиції, засобом зображального залучення глядача до спільної драматургічної дії» (Алфінов & Десятник, 2016, с. 19). Таким чином, візуальні елементи постають не лише як форма відтворення реальності, а як інструменти конструювання смислу й емоційного залучення, що забезпечують співтворчість автора і аудиторії в межах драматургічної дії, а панорама постає не лише

технічним прийомом, а й елементом образної структури твору.

Вищезгадані автори наголошують, що її зміст може відображати суб'єктивне бачення, зокрема через передачу погляду дійової особи, що безпосередньо впливає на формування художньої концепції екранного простору. У системі операторських засобів панорама забезпечує поступове розкриття просторових і смислових доміант кадру, створюючи ефект відкриття й занурення. Окрім цього, панорама виконує акцентуючу функцію, спрямовуючи увагу глядача на ключові деталі або персонажів, тим самим структуруючи візуальні наративи.

Так, елементи творчого інструментарію оператора виступають дієвим засобом формування образної мови аудіовізуального продукту. Варіативність способів переміщення камери дозволяє моделювати емоційні стани, підсилювати драматургію, організовувати простір кадру та вибудовувати цілісну систему візуальних образів. У цьому контексті операторська майстерність визначає не лише технічну якість зображення, а й глибину художнього впливу твору на глядача.

Отже, на сучасному етапі розвитку аудіовізуального мистецтва, яке поєднує художньо-творчі й технічні процеси, розширює можливості реалізації операторського задуму. Як зазначає В. Жук, що «сучасна кіностудія являє собою складний виробничий організм, де поєднується художньо-творчий та виробничо-технічний процеси, в результаті яких створюється продукт кіномистецтва...» (Жук, 2012, с. 288). Відповідно, інтегровані системи виробництва аудіовізуального продукту, у яких художньо-естетичні та техніко-технологічні складові функціонують у нерозривній єдності, передбачають не просто паралельне співіснування творчих і виробничих процесів, а їхню структурну взаємодію, де художній задум детермінує технічні рішення, а технологічні можливості, своєю чергою, впливають на форму художнього вираження. Так, кіностудія постає як динамічний організм координатії креативних і інженерних ресурсів, результатом функціонування якого є цілісно організований кінематографічний твір. А в контексті взаємодії світла, кольору, ритму та руху

камери формується цілісна система творчого інструментарію оператора, що визначає художню виразність й емоційну глибину аудіовізуального продукту.

Узагальнюючи викладене вище, слід окреслити перспективи подальших наукових розвідок пов'язаних з поглибленим вивченням трансформацій творчого інструментарію оператора в умовах стрімкого розвитку цифрових технологій та мультимедійного середовища. Так, набуває актуальності питання впливу новітніх засобів візуалізації, зокрема віртуальної та доповненої реальності, на формування образної мови аудіовізуального твору. Також окремої уваги потребує аналіз взаємодії операторської майстерності з алгоритмізованими процесами створення контенту, включно з використанням ШІ та автоматизованих систем обробки зображення. Перспективним напрямом є вивчення змін у сприйнятті аудіовізуального продукту глядачем у контексті нових медіаплатформ та кліпового мислення аудиторії.

Подальші наукові розвідки та перспективи можуть бути спрямовані на розроблення теоретичних моделей інтеграції технічних і художніх складових операторської майстерності, що дозволить глибше осмислити її роль у формуванні сучасного медіадискурсу.

Висновки. У результаті проведеного дослідження встановлено, що творчий інструментарій оператора є визначальною основою формування образної мови сучасного аудіовізуального твору. Практика роботи в умовах зростаючої конкуренції між традиційними телеканалами та

інтернет-ЗМІ засвідчує трансформацію підходів до візуалізації подій: образна мова перестає бути прямолінійною та документально нейтральною, натомість набуває ознак авторської інтерпретації.

З'ясовано, що оператор у сучасному медіапросторі є не лише технічним виконавцем зйомки, а й повноцінним співавтором екранного твору. Через композицію кадру, світлотіньову організацію, ракурс, рух камери, ритм монтажного мислення та інші творчі засоби він формує візуальний образ подій, який безпосередньо впливає на емоційне та смислове сприйняття аудиторії.

Доведено, що пряма фіксація реальності вже не забезпечує належного рівня глядацької зацікавленості, натомість ефективною стає стратегія створення унікальної візуальної концепції, що поєднує технічну майстерність і художню інтерпретацію матеріалу. Саме така модель професійної діяльності оператора сприяє підвищенню конкурентоспроможності аудіовізуального продукту та утриманню глядацької уваги. Отже, творчий інструментарій оператора слід розглядати як системо-утворюючий чинник образної мови аудіовізуального твору, що визначає його естетичну виразність, комунікативну ефективність та актуальність у сучасному медійному середовищі.

Перспективи подальших наукових розвідок убачаються в поглибленому дослідженні трансформацій творчого інструментарію оператора в умовах цифровізації та конвергенції аудіовізуальних технологій в операторському мистецтві.

Список посилань

- Аліфанов, О. А., & Десятник, Г. О. (2016). *Основи операторської творчості. Теоретичні та історичні аспекти*. Вид. КНУ ім. Тараса Шевченка.
- Безручко, О., & Мануляк, А.-Н. (2019). Вплив кольору на глядацьку аудиторію інтерактивного телебачення. *Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. Серія: Аудіовізуальне мистецтво і виробництво*, 2(2), 208–215. <https://doi.org/10.31866/2617-2674.2.2.2019.185711>
- Безручко, О., & Аліфанов, Д. (2024). Технології відеозйомки та допоміжні технічні засоби оператора як невід'ємна складова досягнення творчого задуму в аудіовізуальному мистецтві. *Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. Серія: Аудіовізуальне мистецтво і виробництво*, 7(2), 315–327. <https://doi.org/10.31866/2617-2674.7.2.2024.319014>
- Брюховецька, Л., Собуцький М. (2006). *Кінооператор і кінорежисер — опоненти чи співники? (Внесок Юрія Ілленка у розвиток мистецтва кіно)*. *Наукові записки: теорія та історія культури*, 49, 115–118. <https://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/7720>
- Брюховецька, Л. (2011). *Кіномистецтво*. Логос.

- Горевалов, С., & Десятник, Г. (2014). *Вступ до спеціальності кіно-, телемистецтво*. КНУ.
- Гоян, В. В. (2002). *Кольористика та зображальна естетика телевізійних програм: світовий досвід*. Ін-т журналістики.
- Десятник, Г. О. (2015). *Від задуму до екрана*. КНУ.
- Жук, В. (2012). Моделювання системи кіновиробництва. *Наукові записки. Національного університету «Острозька академія»*. Серія: Економіка, 20, 287–290. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoa_2012_20_63
- Іттен, Й. (2022). *Мистецтво кольору*. ArtHuss.
- Ковш, О., & Копачинський, О. (2023). Особливості монтажу в сучасному аудіовізуальному виробництві: спецефекти та переходи, *Вісник Київського національного університету культури і мистецтв*. Серія: Аудіовізуальне мистецтво і виробництво, 6(1), 105–117. <https://doi.org/10.31866/2617-2674.6.1.2023.279255>
- Степаненко, К., & Веремій, О. (2024). Особливості втілення творчого задуму зображення природи в художньому та документальному кіно, *Вісник Київського національного університету культури і мистецтв*. Серія: Аудіовізуальне мистецтво і виробництво, 7(1), 87–97. <https://doi.org/10.31866/2617-2674.7.1.2024.302769>

References

- Alifanov, O. A., & Desiatnyk, H. O. (2016). *Fundamentals of Cinematography: Theoretical and Historical Aspects*. Published by Taras Shevchenko National University of Kyiv. [In Ukrainian].
- Bezruchko, O., & Manuliak, A.-N. (2019). The influence of color on the audience of interactive television. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu kultury i mystetstv*. Serii: Audiovizualne mystetstvo i vyrobnytstvo, 2(2), 208–215. <https://doi.org/10.31866/2617-2674.2.2.2019.185711>. [In Ukrainian].
- Bezruchko, O., & Alifanov, D. (2024). Video filming technologies and the cinematographer's technical tools as an integral component of realizing creative intent in audiovisual art. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu kultury i mystetstv*. Serii: Audiovizualne mystetstvo i vyrobnytstvo, 7(2), 315–327. <https://doi.org/10.31866/2617-2674.7.2.2024.319014>. [In Ukrainian].
- Briukhovetska, L., & Sobutskyi, M. (2006). Cinematographer and Film Director — Opponents or Allies? (Yuriy Illienko's Contribution to the Development of the Art of Cinema). *Naukovi zapysky: teoriia ta istoriia kultury*, 49, 115–118. <https://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/7720>. [In Ukrainian].
- Briukhovetska, L. (2011). *Cinematic Art*. Logos. [In Ukrainian].
- Horevalov, S., & Desiatnyk, H. (2014). *Introduction to the Major in Film and Television Arts*. Taras Shevchenko National University of Kyiv. [In Ukrainian].
- Hoian, V. V. (2002). *Color Theory and Visual Aesthetics of Television Programs: Global Experience*. Institute of Journalism. [In Ukrainian].
- Desiatnyk, H. O. (2015). *From Concept to Screen*. Taras Shevchenko National University of Kyiv. [In Ukrainian].
- Zhuk, V. (2012). Modeling the Film Production System. *Naukovi zapysky. Natsionalnoho universytetu "Ostrozka akademiia"*. Serii: Ekonomika, 20, 287–290. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoa_2012_20_63. [In Ukrainian].
- Itten, J. (2022). *The Art of Color*. ArtHuss. [In Ukrainian].
- Kovsh, O., & Kopachynskyi, O. (2023). Features of Editing in Contemporary Audiovisual Production: Special Effects and Transitions. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu kultury i mystetstv*. Serii: Audiovizualne mystetstvo i vyrobnytstvo, 6(1), 105–117. <https://doi.org/10.31866/2617-2674.6.1.2023.279255>. [In Ukrainian].
- Stepanenko, K., & Veremii, O. (2024). Features of the Implementation of Creative Concepts in the Depiction of Nature in Art and Documentary Cinema, *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu kultury i mystetstv*. Serii: Audiovizualne mystetstvo i vyrobnytstvo, 7(1), 87–97. <https://doi.org/10.31866/2617-2674.7.1.2024.302769>. [In Ukrainian].

Отримано: 24.02.2026
Прийнято до друку: 20.03.2026

С. Борденюк

заслужений діяч мистецтв України, професор з/н кафедри операторської майстерності та фотомистецтва, Київський національний університет культури і мистецтв, м. Київ, Україна

S. Bordeniuk

Honored Art Worker of Ukraine, Professor of the Department of Cinematography and Photographic Art, Kyiv National University of Culture and Arts, Kyiv, Ukraine